

آخرین بررسی عوارض ناشی از واکسن های کرونا

پژوهشگران کمیته ساماندهی تحقیقات کووید-۱۹ و دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی مازندران با انتشار یک گزاره‌برگ تحقیقاتی عنوان کردند که تجارب چند صد ساله بشر در زمینه تولید واکسن، نشان داده که هیچ واکسنی به طور ۱۰۰ درصد موثر و یا بدون عارضه نیست؛ اما عوارض ناشی از واکسن ها معمولا بسیار ناچیز و گذرا هستند.

به گزارش خبرنگاران جامعه گزارش خبر، تا کنون ۱۵ واکسن توسط حداقل یک مقام نظارتی ملی برای استفاده عمومی در کشورها مجاز شده‌اند. بسیاری از کشورها برنامه‌های توزیع مرحله‌ای تزریق واکسن را با توجه به محدودیت تعداد واکسن‌های موجود یا اولویت افرادی که بیشتر در معرض خطر و انتقال بیماری هستند، مانند کارکنان سیستم‌های مراقبت‌های بهداشتی، شروع کرده‌اند.

در ایران نیز واکسیناسیون کووید-۱۹ در مرحله اول برای کارکنان سیستم‌های بهداشتی درمانی و گروه‌های در معرض خطر شروع شده است. واکسن‌های دارای مجوز استفاده در ایران شامل واکسن‌های اسپوتنیک وی، آسترانکا، سینوفارم و بهارات است. هر کدام از این واکسن‌ها، اثربخشی متفاوتی را در مراحل کارآزمایی بالینی از خود نشان داده‌اند و اثربخشی هر یک از آن‌ها در برابر واریانت‌های مختلف ویروس کرونا نیز متفاوت است. پژوهشگران کمیته ساماندهی تحقیقات کووید-۱۹ و دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی مازندران، با انتشار یک گزاره‌برگ، آخرین مطالعات در خصوص عوارض واکسن‌هایی که در ایران در حال استفاده هستند را بررسی کردند.

عوارض جانبی مورد انتظار بعد از تزریق واکسن کووید-۱۹

طبق آنچه در این گزاره برگ آمده، مهم‌ترین عوارض مورد انتظار بعد از تزریق واکسن عبارتند از:

- عوارض موضعی (درد، تورم و قرمزی محل تزریق)،

- عوارض سیستمیک (تب، لرز، سردرد، سرگیجه، بدن درد، خستگی، ضعف و بیحالی، حالت تهوع، استفراغ، اسهال، یبوست و درد مفصلی)،

- واکنش‌های آلرژیک (تنفس سخت، راش‌های سراسری پوستی و تند شدن ضربان قلب)

- عوارض جدی و نادر مانند شوک آنافیلاکسی

در مورد عوارض شایع مشاهده‌شده بعد از دریافت واکسن نیز عوارض موضعی (درد، خارش، تورم، قرمزی و احساس گرما در محل تزریق) و عوارض سیستمیک (تب موقت، احساس ضعف، سردرد، بدن درد، درد مفاصل، احساس کسالت و خواب‌آلودگی، تهوع، استفراغ و اسهال) از شایع‌ترین عوارضی هستند که بیشتر از مابقی موارد دیده می‌شوند.

عوارض کمتر مشاهده شده بعد از دریافت واکسن

سرگیجه، احساس گیجی، لرزش، تعریق، یبوست، سرفه، بی‌اشتهایی، بزرگی غدد لنفاوی، شوک وازوژنیک و شوک آنافیلاکسی از دیگر عوارض واکسن هستند که کمتر مشاهده شده اند و در اصطلاح ناشایع نامیده می‌شوند.

این در حالی است که خوشبختانه شمار زیادی از دریافت‌کنندگان واکسن نیز هیچ نوع عارضه شایع یا ناشایع مربوط به واکسن را تجربه نخواهند کرد. غالبا عوارض ناشی از واکسن به طور معمول از ۱۲ ساعت تا کمتر از هفت روز بعد از تزریق واکسن به طور متغیر رخ می‌دهد. در موارد بسیار نادر برخی عوارض ممکن است یک ماه بعد از واکسیناسیون بروز پیدا کند.

برای به حداقل رساندن عوارض واکسن چه باید کرد؟

درباره اقداماتی که می‌توان به منظور به حداقل رساندن عوارض واکسن انجام داد نیز موارد ذیل توصیه می‌شود:

- گرفتن شرح حال از افراد در خصوص هر گونه حساسیت به واکسن‌های قبلی تزریق‌شده یا حساسیت به دریافت دوز قبلی واکسن کووید-۱۹

- در مورد احتمال عوارضی که ممکن است در زمان کوتاه به دنبال تلقیح واکسن رخ دهد، مانند شوک وازوژنیک و شوک آنافیلاکسی، لازم است واکسینه‌شدگان حداقل به مدت ۱۵ دقیقه بعد از دریافت واکسن در مرکز دریافت واکسن بمانند.

- برای جلوگیری و کنترل شوک وازوژنیک، توصیه می‌شود افراد به صورت ایستاده واکسینه نشوند و در موقعیت خوابیده و یا در صورت عدم وجود امکانات، به صورت نشسته واکسینه شوند.

- پوشیدن لباس تمیز و خنک جهت جلوگیری از آلودگی احتمالی محل تزریق واکسن و تحمل بالا رفتن دمای بدن

- نوشیدن مایعات به میزان زیاد و در صورت بروز تب استفاده از مسکن‌های ضد التهابی غیر استروئیدی برای کنترل آن و آنتی‌هیستامین‌ها برای عوارض موضعی می‌توانند در کاهش عوارض کمک کننده باشند.

در صورت بروز عوارض نادر مانند خونریزی ارگان‌های مختلف بدن، آمبولی، شوک آنافیلاکسی و یا سوپر اینفکشن محل تزریق، گسترش قرمزی یا حساسیت به لمس در محل تلقیح واکسن بعد از ۲۴ ساعت و یا این‌که عوارض ناشی از واکسن به صورت نگران‌کننده ای تشدید شوند و بعد از چند روز از بین نروند، دریافت‌کنندگان واکسن بایستی به مراکز درمانی مراجعه و تحت معالجه قرار گیرند.

به گفته این پژوهشگران؛ برخی علائم بعد از دریافت واکسن ممکن است بروز کنند که ارتباطی با ماهیت واکسن ندارند. به طور مثال ممکن است همزمان با دریافت واکسن در دوره کمون و بدون علامت بیماری بوده باشند و علائم بارز بیماری کووید-۱۹ که ارتباطی با دریافت واکسن ندارد (تب، تنگی نفس، سرفه، اختلال بویایی و چشایی، میالژی و علائم گوارشی) را تجربه کنند. این افراد برای تشخیص بیماری کووید-۱۹ باید آزمایش دهند.

در این گزاره‌برگ عنوان شده که به طور معمول عوارض جانبی ناشی از واکسن‌ها مانند عوارض موضعی و عوارض سیستمیک، در شمار زیادی از دریافت‌کنندگان واکسن به طور خفیف رخ می‌دهد و این عوارض عموماً خود به خود و یا با مصرف مسکن‌های ضد التهابی غیراستروئیدی بهبود می‌یابند.

به گفته محققان کمیته ساماندهی تحقیقات کووید-۱۹ و دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی مازندران: «با توجه به تجارب چند صد ساله بشر در زمینه تولید واکسن، یک اصل در همه آن‌ها ثابت شده است و آن اینکه هیچ واکسنی به طور ۱۰۰ درصد موثر و یا بدون عارضه نیست؛ اما عوارض ناشی از واکسن بسیار ناچیز و گذرا هستند. اگرچه واکسن‌های مختلف اثربخشی متفاوتی در برابر واریانت‌های مختلف کرونا ویروس دارند، اما واکسن‌های مورد استفاده در کشورمان نیز همگی ایمنی‌زایی و ایجاد مصونیت نسبتاً بالایی را در فاز سه کارآزمایی‌های بالینی از خود نشان داده‌اند و

حداقل عوارض جانبی را دارند.»